

DAGENS FRÅGOR

Den russellska domstolen

Intet ont skall här sägas om den gamle lord Russell. Han är en stor vetenskapsman, en lysande memoarförfattare, och en gentleman. Hans namn är emellertid förbundet med något som kallas Bertrand Russell Peace Foundation, och denna stiftelse kan inte påräkna några aktningsbetygelser. Dess avläggare, den mycket reklamerade krigsförbrytartribunalen, kan inte heller ha anspråk på att behandlas annorlunda än andra kommunistiska propagandaorganisationer.

Tribunalen är en självkonstituerad domstol, som fällt sina domar i förväg. Förhållandet har uttryckts fullt korrekt i en resolution från den kommuniststyrda internationella studentunionen (IUS). Den förklarar sig "helhjärtat stödja lord Russells plan att sammankalla en internationell domstol för att döma krigsförbrytarna Johnson, McNamara, Dean Rusk..." Med en domstol menar man en institution som prövar ett mål och dömer. I den förfälskade upplagan är den en institution som fäller domar utan prövning, utan att den anklagade hörs. I juridiska kretsar i kommunistländerna betackar man sig förmodligen för att på något vis placeras i samma klass.

Sverige har blivit inblandat i denna parodi på två sätt. Författaren Peter Weiss har påståtts skola representera Sverige. Här skall inte sägas, att han själv påstått det; det saknas anledning att tilltro honom en sådan företagsamhet. Utåt kommer i varje fall sammanställningen Peter Weiss — svensk att

ske; formellt är den riktig. Vidare har Sverige blivit mötesplats för tribunalens sammanträden. Statsministern har meddelat organisationen, att den ej skulle vara välkommen.

Man kunde ha trott, att detta avböjande skulle utlösa en häftig reaktion på kommunisthåll. Så har inte skett. Hr Hermansson har inte interPELLERAT i riksdagen, Aftonbladet (s) har inte fått fördömande insändare (k). Bakom detta märkliga lugn ligger ett egenomligt faktum. Kommunismen är som bekant intet enhetligt fenomen. Moskvatrogna och kineskommunister skiljer sig åt. Trotskister och stalinister är varandras dödsfiender. Och nu har det hänt, att i tribunalen och i själva stiftelsen ett inte ringa antal trotskister nästlat sig in. Man återfinner i tribunalen Isaac Deutscher, Trotskijs biograf, och den i Sverige inte okände David Horowitz i styrelsen för stiftelsen, för att bara nämna några. Detta kan inte vara tilltalande för Moskva, och rekommendationerna att stödja verksamheten har förmodligen varit ljumma.

Var den egentlige ledaren för stiftelsen och sekreteraren i tribunalen, den unge amerikanen Ralph Schoenman egentligen hör hemma är svårt att säga. Han har biträtt lord Russell under senare år, sedan han lämnat en mera anarkistisk organisation, och han tycks vara ytterst självständig. Han har kritiserat den ryska antisemitismen, vilket inte heller kan ha gjort honom populär i Moskva. Detta kan

ha bidragit till återhållsamheten i de sovjetryska reaktionerna.

Nyheter tränger inte alltid igenom så fort, och direktiv från Moskva lämnas numera på mera subtila vägar än på den direkta ordergivningens. Östtyskland hann med att hälsa tribunalen med största entusiasm. En dossier med dokument om de amerikanska krigsförbrytarna iordningställdes genast. En framstående östtysk jurist utsågs enligt "Neues Deutschland" att framlägga dokumenten för domstolen. Det kan intressera Peter Weiss, och det påpekas här till hans begrundande då han sitter på sitt höga domarsäte, att denne östtyske jurist, dr Herbert Kroeger, har ett förflutet att tänka tillbaka på. Han inträdde i det nationalsocialistiska partiet i maj 1937 och kom in i SA. Då Hitler mördade SA:s chef lyckades han ta sig över till SS, där han nådde rang av Oberscharführer. Och sin egentliga verksamhet utövade han i SD, den hitlerska terrororganisationen, där hans högste chef var Heinrich Himmler.

Argument eller stenkastning

Kommittén för ett fritt Asien, som i slutet av förra året fick se kommunistanhängare i bästa naziststil bryta upp möten här i Sverige, vid vilka meningen var att den sydvietnamesiske ministern Tran Van An skulle medverkat, kunde i början av april inför svensk publik presentera två akademiker från Vietnam. Bägge var ursprungligen från Nord-Vietnam. De hade kämpat mot de franska trupperna i Viet Minh, den ene hade verkat som kommunistisk propagandaofficer och den andre hade lett trupper i fält i Syd-Vietnam. Därefter hade de båda fått några års universitetsutbildning i Östtyskland, något som uppenbarligen fått dem att reflektera. Eftertanken hade lett dem till att ta avstånd från kommunismen; det hade lyckats dem

att fly från det kommunistiska Östeuropa till friheten i väst. Deras intelligenta svar på frågor från en svensk publik kontrasterade på ett positivt sätt gentemot de maskinmässiga svar, som vi blivit vana vid att höra från kommunistisidan. Syd-Vietnam var i deras ögon förvisso inte någon idealisk demokrati, men det var fråga om ett land i krig, och förhållandena var under alla omständigheter långt bättre än i Nord-Vietnam, vars kommunistiska "paradis" de båda f. d. kommunisterna utan saknad vänt ryggen. Särskilt uppehöll de sig vid de för befolkningen olidliga förhållanden, som under slutet av 1950-talet orsakades av kommunistregimen under dess försök till industrialisering till varje pris.

Det var välgörande att höra deras syn, att amerikanerna befann sig i Vietnam på begäran av Syd-Vietnams regering i kampen mot de kommunistiska angriparna. Den ene av vietnameserna kunde för övrigt vittna om att det kommunistiska Nord-Vietnam redan före stilleståndet och Genèveöverenskommelsen 1954 hade brutit emot denna i och med att man gav order till de kommunistiska förbanden att stanna kvar i Syd-Vietnam, lagrade vapen för senare bruk samt förhindrade många människor att lämna Nord-Vietnam. Han hade vidare själv tillhört de nordvietnamesiska terrorgrupper, som på ett tidigt stadium gick över gränsen. De båda vietnameserna gav båda ett intryck av största måttfullhet. De beklagade djupt kriget och önskade helt naturligt fred snarast möjligt i sitt hemland, men samtidigt var de helt införstådda med frihetens värde. En fred på kommunistiska villkor är ingen fred; den betyder förtryck för Vietnams befolkning. Därför är offren i kampen berättigade. Det finns alltså all anledning att fortsätta den strid som inleddes av Saigon-regeringen med ameri-

kansk hjälp. I första hand önskade de båda f. d. nord-vietnameserna en förhandlingsfred, men om den inte kunde uppnås, fanns det inget högre man kunde önska sig än en befrielse av Nord-Vietnam från det kommunistiska förtrycket.

Det var förvisso intressant att få tillfälle att höra de båda vietnameserna framlägga sina synpunkter inför ett auditorium på Handelshögskolan i Stockholm. Högerekonomerna och Kommittén för ett fritt Asien har verkligen all ära av att det för första gången gavs möjlighet att lyssna till den sydvietnamesiska ståndpunkten här i landet. Minister Tran Van Ans föreläsningar i Sverige i slutet av förra året hade ju brutits upp av de "stormtrupper", som det "Svenska FNL" organiserat. Sak samma skedde också beträffande de senaste vietnamesiska gästerna i landet. Deras framträdande i Lund fick inhiberas på grund av att de lundensiska Vietcong-anhängarna på sedvanligt sätt förhindrade sammankomsten. Polisen visade sig vara utan möjlighet att skydda mötesfriheten, vilket också föranledde en JO-anmälan från arrangörerna, Konservativa Studentföreningen i Lund. I Stockholm var det möjligt att genomföra den utlysta sammankomsten, tack vare en rigorös insläppskontroll. På så sätt kunde potentiella orostiftare avvisas på ett tidigt stadium. Det hela "inskränktes" till att polisen grep två Vietconganhängare, som utifrån krossade två fönsterrutor till möteslokalen på Handelshögskolan. För dessa vilseledda och förvirrade människor är tydligen stenar de bästa argumenten.

Korporatism och teknokrati

Frågan om organisationernas ställning i det moderna samhället tillhör otvivelaktigt ett av de intressantaste och mest svårlösta problemkomplexen. Det

var ingen tillfällighet, att författningsutredningen fick i uppdrag att utreda frågan och eventuellt föreslå vissa lösningar till organisationernas institutionella inpassande i samhället. Det var heller inte någon tillfällighet, att författningsutredningen gick bet på uppgiften, ej heller att de politiska partierna i sina författningsprogram misslyckats med uppgiften.

Misslyckats är kanske dock inte rätta ordet. Samtliga torde vara medvetna om problematiken, men tveksamheten är med rätta stor, då det gäller att föreslå lösningar. Därtill kommer, att varje institutionalisering av organisationerna skulle lukta "korporatism" ett ord som nästan blivit tabubelagt i den allmänna debatten. Det "korporatistiska" samhället associerar alltför mycket till Mussolinis Italien eller Salazars Portugal för att termen skall vara brukbar. Detta är naturligtvis opraktiskt från två synpunkter. För det första betyder ju korporatismen helt enkelt, att samhället till stor del är uppbyggt på olika organisationer inom arbetslivet — att så icke är fallet med Sverige av i dag, vore ett löjväckande påstående; det kan rentav hävdas, att dagens svenska samhälle är mera korporatistiskt än det gamla skråsamhället. För det andra var Mussolinis korporativa Italien uppbyggt från toppen, dvs. den korporativa pyramiden utgick från diktatorn och förgrenade sig nedåt, medan anhängarna av den "äktä" korporatismen avser ett samhälle, som är uppbyggt på organisationer — korporationer — underifrån, så t. ex. Haya de la Torre och hans apristarörelse i Peru. Det finns alltså alls ingen anledning att tabubelägga vare sig ordet "korporatism" eller frågan om organisationernas eventuella institutionalisering.

Den är också ständigt uppe till debatt. I fjärde republikens Frankrike försökte man att i viss mån institutio-

nalisera organisationerna genom att tillförsäkra sig deras medverkan i det s. k. ekonomiskt-sociala rådet, som dock endast hade rådgivande befogenheter. Sak samma skedde i Italien, vars författning tagit intryck av den franska. I intetdera fallet var erfarenheterna särskilt positiva. Råden synes icke ha haft någon nämnvärd betydelse, sannolikt till stor del beroende på att de blott tillerkänts rådgivande befogenheter. Annorlunda har fallet varit i Nederländerna, där organisationerna både de facto och formellt fått sig en särskild institutionell plattform tillerkänd. I Sverige möter vi vissa försök att lösa problemen såväl i t. ex. den s. k. Harpsundsdemokratien med de olika råden som i riksdagens löne delegation. Vidare har organisationerna i ökad utsträckning fått inflytande — indirekt — över statsförvaltningen, bl. a. genom sina representanter i olika ämbetsverks lekmannastyrelser, andra yttringar ej nämnda.

Införandet av ett ekonomiskt-socialt råd i Sverige har även varit föremål för diskussion; man har också varit inne på tanken, att låta första kammaren ersättas av ett organ, utsett av organisationerna men med begränsade befogenheter. Hittills har dock varje ansats till institutionalisering fallit av praktiska skäl. Hur skall ett sådant organ utses? Vilka organisationer skall vara berättigade att sända representanter? Blir inte dessa snart de "legitimerade" organisationerna? Är det rimligt, att t. ex. SAF och LO utser lika många företrädare vardera? Är inte en människas organisationstillhörighet ytterligare svår att fastställa många gånger i det snabbt föränderliga samhälle, som vi upplever, och blir inte behovet av snabb yrkesväxling ännu större i morgon? Vilka befogenheter skall man tillerkänna ett korporativt organ? Om de blir beslutande, kommer det att strida mot den

parlamentariska demokratiens principer. Blir de enbart rådgivande, riskerar man att organet redan från början blir betydelselöst. Dessa frågetecken och andra därtill torde förklara, varför ingen har kunnat komma fram med ett godtagbart förslag till lösning av problemet beträffande organisationernas ställning i samhället.

Av dessa skäl kallade Sv.T. i nr 9/66 den nysvenska korporatismen för en "världsfrälsarlära", detta på grund av den nyckelroll som man tillmäter just korporatismen i sitt system. Det nysvenska organet "Vägen Framåt" föranledes därav att göra en analys av olika ideriktningar inom konservatismen, den liberala linjen med dess övertro på kapitalismen, den reformkonservativa med anor från August von Hartmansdorff och Rudolf Kjellén — vilken främst torde ha nysvenska rörelsens öra — samt den pragmatiska, som anges som dominerande och som ett skäl till "ryckigheten" i svensk högerpolitik. Som alltid torde sanningen i praktiken vara att finna någonstans mitt emellan, ehuru det gärna skall medges, att den renodlat liberalkapitalistiska linjen icke har någon vän i Sv.T., och sannolikt ej heller i någon större utsträckning inom högerpartiet av i dag. Däremot är det uppenbart, att reformkonservatismen i mångt och mycket kommit att gå igen i de senaste decenniernas socialkonservativa förnyelsearbete liksom även pragmatismen, inte minst av anglosaxisk tappning — Burke och Disraeli — kommit att bli en betydande beståndsdel av den konservativa ideologien. Den s. k. ägardemokratien, utförd till sin spets, innebär givetvis en total motsatsställning till den gamla liberal-kapitalistiska ideologien i dess renodlade form.

Just pragmatismen och önskan om kontinuitet i samhällsutvecklingen ger dock klart vid handen det omöjliga i att ens tänka sig att hastigt bygga upp

samhället på korporativ grund. Bortsett från de tidigare nämnda icke acceptabla olägenheterna för vårt styrelsesätt skulle det också innebära ett slut på organisationernas frihet gentemot staten. Skillnaden i uppfattningar är högst påtaglig. Sv.T. blundar ingalunda för de korporatistiska tendenserna i dagens samhälle men ser ingalunda dessa som något odelat positivt; i vissa lägen kan det t. o. m. övervägas att genom lagstiftning begränsa organisationernas rörelsefrihet. Om man å andra sidan erfarenhetsmässigt omsider skulle komma fram till en annan lösning, blir det fråga om en teknisk lösning på ett tekniskt problem — inte någon ideologisk. Att hålla fast vid tron på *en* teknisk lösning som i stort sett nyckeln till lösandet av *alla* samhällsproblem ter sig verklighetsfrämmande och som en "världsfrälsarlära" hinsides allt förnuft. Nysvenskarnas attityd till korporatismen har en påtaglig likhet med jordröntefanatikernas tro att kan man bara draga in jordröntan, löser sig samhällsproblemen av sig själva.

Antisemitismen i Aftonbladet

Gunnar Ungers porträtt av Peter Weiss i serien "Namn att minnas" har blivit föremål för våldsamma angrepp i Aftonbladets innerspalt. Anledningen är att författaren omnämnt det faktum att Peter Weiss föddes av judiska föräldrar. Om man får tro Aftonbladet är detta att likställa med nynazism, kring detta konstaterande står enligt tidningen en "kloakvittring".

Det är svårt att uppfatta Aftonbladets reaktion på annat sätt än att tidningen anser det som någonting skamligt att vara jude, det är en egenskap som till varje pris måste hemlighållas och döljas. Omnämns den — om också bara i förbigående — så är det att betrakta som en personlig förolämpning mot vederbörande, ett utslag av

nynazism, kring vilket det står en kloakvittring.

Svensk Tidskrift kan för sin del inte dela denna egendomliga form av antisemitism. Vi finner ingenting nedsättande i att vara jude, lika litet som i att tillhöra någon annan ras eller trosform. Så vitt vi kan förstå är vi ingalunda ensamma om denna vår uppfattning. Vill man läsa om stora judiska gestalter i mänsklighetens historia — låt oss på måfå välja Spinoza, Heine, Disraeli och Marx — och anlita vilken ansedd uppslagsbok som helst, möter man ingenstans ett undertryckande av det väsentliga faktum att de var judar. När, för att ta ett färskt exempel, Olof Lagercrantz skrev sin stora artikelserie i Dagens Nyheter om Nelly Sachs var en av hans — självfallna — utgångspunkter hennes judiska börd och när Svenska Akademien tilldelade henne och Samuel Agnon 1966 års nobelpris i litteratur gjordes veterligt inget försök från akademins sida att förtiga att mottagarna var två judiska författare.

Vad närmare bestämt Peter Weiss angår, förefaller det uppenbart att just det förhållandet att han som jude växte upp i 20-talets och det begynnande 30-talets Tyskland och att han med sina föräldrar fick fly undan nazismen från land till land måste ha haft en avgörande betydelse för hela hans livsinställning och författarskap. Mot denna bakgrund är det betydligt lättare att, om inte acceptera så dock förstå hans oerhörda politiska ensidighet och enögdhet, att han ständigt angriper den nazistisk-fascistiska diktaturen, men blundar för, ja överser eller rent av sympatiserar med den kommunistiska. Att undanhålla läsekretsen en faktor, som innebär den kanske viktigaste förklaringen till hans politiska attityd, skulle enligt vår mening ha varit att begå en svår orättvisa mot författaren Peter Weiss.